

In archieftijdschriften gelezen 2007, aflevering 1

Wie op de hoogte wil blijven van wat er in haar/zijn vakgebied verschijnt moet er geregeld de lopende tijdschriften op naslaan. Aangezien niet iedereen een ruime keuze van archieftijdschriften onder handbereik heeft en vaak ook niet de tijd heeft om zelf alles systematisch door te nemen, besloot de sectie Archief en Hedendaags Documentbeher van de VVBAD vijftien jaar geleden dit overzicht te verzorgen. De rubriek brengt een analyse van de meest lezenswaardige bijdragen die in 2006 in binnen- en buitenlandse archieftijdschriften zijn verschenen. Voor sommige tijdschriften was een inhaalbeweging nodig. In dat geval komt ook de inhoud van jaargang 2005 nog aan bod. Ook dit jaar verschijnt deze rubriek dankzij de welwillende medewerking van een aantal collega's en is Gustaaf Janssens de eindredacteur.

Gustaaf Janssens, Afdelingshoofd Archief van het Koninklijk Paleis. Docent Archivistiek KU Leuven en GGS Archivistiek.
e-mail: cap@kppr.be; gustaaaf.janssens@arts.kuleuven.be

Business Archives, The Journal of the Business Archives Council, nr. 89 (May 2005), nr. 90 (November 2005), nr. 91 (May 2006), nr. 92 (November 2006)

Uitg.: Business Archives Council, c/o Karen Sampson, Lloyds TSB Group Archives, 5th Floor, Princess House, 1, Suffolk Lane, Londen, EC4R 0AX (United Kingdom)
ISSN 0007-6538

Raadpleegbaar in de bibliotheek van het Algemeen Rijksarchief (Brussel)

Business Archives besteedde de voorbije twee jaar veel aandacht aan initiatieven inzake het gebruik van informatietechnologie voor archiefbeheer. Dit gebeurde onder meer voor twee Zwitserse instellingen met een internationaal karakter: de Bank for International Settlements (BIS) in Basel en de Organisation Européenne pour la Recherche Nucléaire / European Organization for Nuclear Research (CERN) in Genève. Piet Clement, directeur van het archief van de BIS, tegelijkertijd bankinstelling en discussieforum voor monetair en financieel beleid, brengt bondig verslag uit van zijn ervaringen bij de implementatie van het elektronisch document management system (Piet Clement, *Draining the swamp: business archives in the digital age*, afl. 89; p. 1-7). De centrale gedachte vormt het beschikbaar stellen van relevante documenten in functie van de bedrijfsprocessen. De auteur onthoudt enkele aandachtspunten: de onmisbare steun van het management, gerichtheid op efficiëntie en niet zozeer op besparingen, een eenvoudige en een langzame invoering.

Anita Hollier duidt het beschrijvingsproces van de CERN-archieven als een continu gegeven (*Arrangement and description of the CERN archive*, afl. 89; p. 20-30). Dit resulteerde aanvankelijk in een plaatsingslijst en later in een gids voor publiek gebruik. Het voortdurend in vraag

stellen van de beschrijvingen verbetert de toegankelijkheid en de gebruiksvriendelijkheid voor onderzoekers en staf. Een soortgelijk verhaal krijgen we met betrekking tot de Ionian Bank Ltd, intussen opgegaan in de Griekse Alpha Bank (Zoë Browne & Sue Donnelly, *Ionian Bank Limited: Retroconversion and digitisation project*, afl. 91, p. 16-27). Het archief van deze financiële instelling, betekenisvol voor de economische geschiedenis van het oostelijk deel van het Middellandse Zeegebied, maakte het onderwerp uit van een ontsluitings- en digitaliseringsproject.

Adam Green en Gary Collins (*The new networking: beyond cross-web finding aids*, afl. 89; p. 8-19) houden een pleidooi tegen het 'hokjes-denken'. Aan de hand van hun project 'Access to mineral heritage', gestart in 1993 en gefinancierd door de Coal Authority, wijzen ze op het belang van bruikbaarheid en uitwisselbaarheid van gegevens. Een bedrijfsgerichte archiefdienst kan volgens de auteurs beschouwd worden als een investering in naamsbekendheid waarvan de kostprijs op termijn wordt terugverdiend.

Ook in een economische grootmacht als Japan groeit geleidelijk de belangstelling voor bedrijfsarchieven (Yuko Matsuzaki, *The Shibusawa Shashi Project and sharing information on business archives*, afl. 91; p. 28-43). De auteur schetst de ontwikkelingen in Japan sinds 1994. Het Shibusawa Shashi Project wil er een impuls geven door de registratie van reeds verschenen bedrijfsgeschiedenissen en de samenstelling van een gids over bedrijfsarchieven in Japan. In het Verre Oosten heeft men trouwens oog voor mondiale ontwikkelingen. De Zuid-Koreaanse auteur Dong-Woon Kim beschrijft de expansie van J. & P. Coats, het belangrijkste textielconcern ter wereld kort voor de Eerste Wereldoorlog (Dong-Woon Kim, *J. & P. Coats in Europe before 1914*, afl. 92; p. 17-31). J. & P. Coats bezat in België onder meer vestigingen in Aalst, Ninove en Buggenhout.

Ten slotte wijzen we er nog op dat *Business Archives* in aflevering 90 een beknopte bibliografie over bedrijfsgeschiedenis betreffende 2004 en 2005 publiceert. Aflevering 92 brengt een lijst van bedrijfsarchieven die in 2004 en 2005 naar archiefinstellingen overgebracht werden. (Guy Coppieters).

Cr. Interdisciplinair tijdschrift voor conservering en restauratie, 2006

Uitg.: Stichting Publicaties Conservering en Restauratie (SPCR) - Amsterdam. Red.: Postbus 76709 NL-1070 KA Amsterdam. ISSN 1566-3876.

Raadpleegbaar in de KADOC-handbibliotheek (Leuven).

Cr (voordien *Care* en daarvoor *De Restaurator*) is een interdisciplinair vakblad voor conservering en restauratie. De laatste jaargangen besteden evenwel steeds minder aandacht aan de conservering en restauratie van papieren dragers. Andere erfgoedcategorieën (vooral museumvoor-

werpen) komen daarentegen ruim aan bod. In de drie afleveringen van jaargang 2006 die tot dusver verschenen zijn, bevindt zich slechts één bijdrage die de belangstelling van de archivariissen kan wegdragen, met name die van Harry Coster, *Een nieuw geluid: conservering en restauratie van historisch geluid* (herfstnummer, p. 15-18). In dit inleidend artikel op de problematiek van de bewaring en restauratie van diverse soorten van geluidsdragers, houdt de auteur een pleidooi voor professionalisering en normalisatie op dit specifieke vakterrein. Hij schetst ook de materiële problemen die met de diverse dragers samenhangen en geeft aanzetten tot een oplossing. Ten slotte staat hij stil bij de langetermijnbewaring van digitale geluidsdragers. Ook voor deze categorie moet hij bekennen dat hij niet over kant-en-klare oplossingen beschikt.

Interessant is mogelijk ook het artikel van Peter Eyskens, *Conservatie-restauratie in Vlaanderen* (zomernummer, p. 36-38) waarin de auteur, in historisch perspectief en in een notendop, het opleidingsaanbod schetst en karakteriseert op het terrein van conservering en restauratie in Vlaanderen. (G. Kwanten).

Der Archivar: Mitteilungsblatt für deutsches Archivwesen, 58 (2005)

Red.: Peter Dohms, Landesarchiv Nordrhein-Westfalen, Graf-Adolf-strasse 67. D-40210 Düsseldorf (Duitsland)
ISSN 0003-9500

Raadpleegbaar in de bibliotheek van het Algemeen Rijksarchief (Brussel) en in de Unieversiteitsbibliotheek van de K.U.Leuven (Tabularium) en in de bibliotheek van de Archiefschool-Nederlands Instituut voor Archiefonderwijs en -onderzoek (Amsterdam). De meeste artikelen zijn raadpleegbaar via <http://www.archive.nrw.de/archivar>

Deze jaargang van *Der Archivar* is op het eerste gezicht nog meer dan anders een werkelijk *Mitteilungsblatt* geworden, met een grote dosis berichtgeving over bijeenkomsten van vakverenigingen, commissies en congressen. 2004 en 2005 waren in dat opzicht blijkbaar erg drukke jaren. Uit het rijke aanbod plukken we één enkel evenement: de workshop van de Deutsche Forschungsgemeinschaft op 5 oktober 2004 in het Westfälisches Landesmuseum te Münster, die zich onder andere boog over de mogelijkheden om vraag en aanbod in de vaak wat moeizame verhouding tussen archiefwereld en geschiedwetenschap beter op elkaar af te stemmen. Het verslag is van de hand van Ragna Boden, Christine Mayr, Christoph Schmidt en Thomas Schwabach (*Die Geschichtswissenschaften und die Archive: Perspektive der Kooperation*, p. 43-46).

Bij de bijdragen met een wat breder spectrum is er vooreerst die van Peter Rütters, *Notariatsakten als Quelle historischer Forschung: die Notariatsakten des Leiters der Rechtsabteilung der Deutschen Arbeitsfront als Beispiel rechtlicher Camouflage des nationalsozialistischen 'Massnahmestaates'* (p. 21-24). Aan de hand van de activiteit van een Berlijnse notaris die tijdens het nationaalsocialistische regime

voorzitter was van de juridische afdeling van het Deutsche Arbeitsfront, bewijst hij het belang van notariatsakten als geconcentreerde neerslag van contemporaine processen, waarbij maatschappelijke en politieke (r)evoluties op een formele juridische wijze worden vertaald.

Walter Grassmann bericht in *Archive und Bibliotheken – Kooperation bei der Bestandserhaltung* (p. 199-200) over de 'Allianz zur Erhaltung des schriftlichen Kulturgutes', een informele vergadering van de directeurs van verscheidene bibliotheken en archieven, die in 2001 werd opgericht. Het project 'Strategie Bestandserhaltung', dat liep van 2004 tot juli 2005, heeft tot doel een nationale, werkbare strategie voor bestandsbehoud uit te werken en is in dat opzicht vergelijkbaar met het Nederlandse Metamorfoze-project.

Erg de moeite waard is de bijdrage van Peter Müller over de geschiedenis en de perspectieven van de archivalische ontsluiting (*Vollregist, Findbuch oder Informationssystem – Anmerkungen zu Geschichte und Perspektiven der archivalischen Erschliessung*, p. 6-15). Ontsluiting is traditioneel één van de belangrijkste taken van de archivaris, maar methode en doel van die ontsluiting kwamen pas recent meer op de voorgrond met de ontwikkeling van ICT-toepassingen, zij het dan vooral met het oog op de nieuwe mogelijkheden van publicatie via het internet. Ook de beschikbare middelen nopen tot het vastleggen van prioriteiten inzake ontsluiting en tot het herdenken van werkmethode. Archieven dreigen immers niet langer aan de hogere verwachtingen van de gebruikers te kunnen beantwoorden en zelfs hun basistaak van terbeschikkingstelling niet meer volledig te kunnen vervullen. Na een historische terugblik op doelstellingen, methodes en klemtonen van de archivalische ontsluiting in West- en Oost-Duitsland, formuleert Müller een achttal vooruitzichten voor de terbeschikkingstelling. Daarbij bouwt hij in een omvattend digitaal informatiesysteem ook de interactie tussen archivaris en gebruiker in als een hulpmiddel bij de ontsluiting.

Ten aanzien van het zeer gedetailleerde waarderingsmodel voor rechterlijke archieven in Baden-Württemberg analyseert Jürgen Treffeisen welke criteria aan dit model ten gronde lagen en pleit hij voor minder gedetailleerde en minder tijdgebonden selectieprofielen (*Erweitertes Auswahlmodell der staatlichen Archivverwaltung Baden-Württemberg bei Massenakten der Justiz*, p. 188-193).

Bij de berichten over buitenlandse archieven vinden we een voorstelling van het Catalaanse archieflandschap door Jörg Ludwig (*Archivbericht Katalonien (Spanien)*, p. 274-277), waar in 2001 de wet betreffende archieven en documenten de archiefwet van 1985 kwam completeren, en een schets van de ontwikkelingen op archiefgebied in Finland van de hand van Hartmut Bickelmann, *Archivbericht Finnland 1990-2002* (p. 269-273). Siegfried Ulbrecht (*Die tschechischen Archive: ein kürzer Überblick*, p. 213-214) bundelt de belangrijkste elementen betreffende de archieven in Tsjechoë. (Michel Oosterbosch).

Scrinium. Zeitschrift des Verbandes Österreichischer Archivarinnen und Archivare (VÖA), 59 (2005)

Uitg.: Verband Österreichischer Archivarinnen und Archivare, Wiener Stadt- und Landesarchiv, Rathaus, A-1082 Wien (Oostenrijk). *Red.:* Christine Tropper en Heinrich Berg
Raadpleegbaar in de bibliotheek van het Algemeen Rijksarchief te Brussel

Deze aflevering van *Scrinium* opent met de referaten van het colloquium van de Midden-Europese Archivarissenverenigingen (Wenen 26 augustus 2004), dat plaatsvond in het kader van het 15de Internationale Archiefcongres. Van de negen lidstaten die daar hun archieforganisatie en het werk van hun archivarissenvereniging presenteerden, zijn hier de bijdragen van Slovaakse (A. Buzinkayova & V. Nováková, *Die Archive in der Slowakei*, p. 6-8), Roemenië (C. Dobrota & D. Joita, *The National Archives of Romania – a brief history*, p. 9-15), Tsjechië (D. Doležal, *Archives and Archiving in the Czech Republic*, p. 16-20), Kroatië (V. Lemić, *The Croatian Archival Service*, p. 21-27) en Hongarije (A. Sipos, *Archival System and Archival Activity in Hungary at the beginning of the 21. century*, p. 28-35) gepubliceerd. Het gaat telkens om beknopte voorstellingen, die erg nuttig zijn als eerste kennismaking. Vanuit onze persoonlijke interesse signaleren we één interessant project, dat tot doel heeft alle zegels in Tsjechische archieven tot 1526 – toen de Habsburgers op de Boheemse troon kwamen – uitvoerig te beschrijven. Deze indrukwekkende database bevat meer dan 37.000 beschrijvingen (jammer genoeg alleen in het Tsjechisch bevroegbaar), waarvan een aantal met een foto (zij het van ongelijke kwaliteit) en is via het internet (<http://database.aipberoun.cz/pecete/>) raadpleegbaar.

De 31ste Oostenrijkse Archiefdag (Klagenfurt, 14 oktober 2004) had als thema 'Was soll vom Individuum bleiben?' – Archivistische Bewertung von personenbezogenen Unterlagen. De lezingen behandelen vanuit diverse invalshoeken het probleem van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer bij de waardering en de selectie van archiefbestanden. Daarbij spitst de discussie zich niet alleen toe op de raadpleegbaarheid van bescheiden met persoonsgegevens, ook bij de waardering van dergelijke bestanden laten archivarissen zich veelal meer leiden door overwegingen betreffende de mogelijkheden van toekomstig wetenschappelijk onderzoek dan door het gezichtspunt van de betrokkenen. Beseft de individuele burger dat hij het voorwerp van onderzoek kan worden? En is hij het daarmee eens? Of heeft hij het recht te vergeten, c.q. vergeten te worden? Dit staat dan weer in contrast met het recht op informatie, waarbij P. Csendes in *Was soll in den Archiven vom Individuum bleiben?* (p. 36-39) de vraag opwerpt of er geen grenzen moeten gesteld worden aan de wettelijk opgelegde bewaring, zowel wat de termijn ('eeuwig') als de omvang ('alles') aangaat. Diverse groepen archiefbestanden worden achtereenvolgens typologisch voorgesteld, waarna telkens de gangbare archiveringspraktijk wordt geschetst, om af te ronden met de aandachtspunten voor de waardering. Aldus onder andere M. Stürzlinger, *Die Bedeu-*

lung von Personenstands- und Heimatrechtsunterlagen für die archivische Bewertung (p. 40-51), E. Schögl-Ernst, *Was soll vom Individuum bleiben? – Gerichtsakten* (p. 69-77) en G. Langer-Ostrawsky, *Was soll vom Individuum bleiben? – Krankenakten* (p. 88-96). Van de overige bijdragen in deze jaargang is vooral het verslag van een test om op grote(re) schaal papieren archiefbescheiden uit het begin van de twintigste eeuw te ontzuren (J. Vervoort, *Massenentsäuerung im Wiener Stadt- und Landesarchiv – Ein Erfahrungsbericht*, p. 145-154). (Michel Oosterbosch).

The Paper Conservator. The Journal of the Institute of Paper Conservation, 29 (2005)

Red.: Institute of Paper Conservation, Bridge House, Waterfront, Upton upon Severn WR 8 OGH (Great Britain).
ISSN: 0309-4227

Aanwezig in de bibliotheek van het Tabularium (Universiteitsbibliotheek K.U.Leuven).

The Paper Conservator verschijnt in één jaarlijks volume. Jaargang 2005 bevat – zoals de vorige jaargangen – diverse uiterst technische en gespecialiseerde bijdragen die voor de dagelijkse praktijk van de Vlaamse archivaris niet steeds even bruikbaar zijn. Eén artikel vormt daarop een uitzondering en kan door zijn algemeenheid de belangstelling wekken van archivarissen en bibliothecarissen. Het betreft de bijdrage van Scott W. Devine, *The Florence flood of 1966: a report on the current state of preservation at the libraries and archives of Florence* (p. 15-24). De auteur blikt daarin terug op de grote overstromingen in november 1966 in Firenze en op de catastrofale gevolgen daarvan voor het in de stad bewaarde papieren erfgoed. Hij beschrijft de reusachtige, ook internationale inspanningen die werden geleverd om dit erfgoed te redden. En met succes: men is erin geslaagd alle getroffen materialen te stabiliseren en ze stapsgewijs opnieuw ter beschikking te stellen. De afgelopen jaren werden grootschalige digitaliseringsoperaties opgezet. De auteur benadert het onderwerp in al zijn aspecten: technisch, financieel en administratief. Hij wijst ook op de opleidingsinitiatieven op het vlak van conservering en restauratie die eruit voortvloeiden. Door zijn internationale weerklank werd deze ramp een begrip en een mijlpaal in de geschiedenis van het bibliotheek- en archiefwezen. Voor wie beschikt over of denkt aan een rampenplan voor zijn/haar archiefinstelling, is deze bijdrage bijzonder nuttige literatuur. (G. Kwanten).

